

Nr 459.

Av herr Hallén m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

Den omfattande sjötrafiken på den norska hamnstaden Narvik är som bekant i huvudsak sysselsatt med export av järnmalm från de svenska malmgruvorna i övre Norrland. Härmed sammanhänger den dominerande roll, som den svenska sjöfarten spelar i denna norr om polcirkeln belägna atlanthamn. År 1952 registrerades därstädes 496 anlop av svenska fartyg, representerande en total besättningssiffra av 16 000 man.

Denna betydande frekvens av svenska sjömän utgör i och för sig en tillräcklig motivering för behovet av rationella välfärdsanordningar för våra landsmän i Narvik. I än högre grad accentueras detta behov, när hänsyn togs till malmtrafikens särart. Malmfartygen äro sysselsatta i oavbruten skytteltrafik Narvik—Storbritannien, Narvik—europeiska kontinenten och Narvik—USA. I regel komma fartygen till Sverige högst två gånger årligen för klassning, eftersyn o. d. Då antalet av- och påmönstringar å svenska fartyg i Narvik uppgår till omkring 5 000 per år, är behovet av social och nationell omvårdnad uppenbart.

Vid tiden för det senaste världskrigets slut var Narvik helt i avsaknad av någon institution för sjöfolkets välfärd och omvårdnad. Varken de ombordanställda å fartygen i hamnen eller de många hyressökande sjömännen hade något ställe att gå till där de i lugn och ro kunde ägna sig åt tidningsläsning, sällskapsspel, brevskrivning eller delta i kamrataftnar, föredragskvällar eller i svenska gudstjänster.

Nödvändigheten av åtgärder för avhjälpande av denna brist framhölls upprepade gånger både från sjöfartshåll och av myndigheterna. I detta sammanhang erinras om att 1946 års sjömanskommitté i sin utredning omnämnde Narvik bland de tre hamnar i världen, som enligt kommittén i första hand borde komma i fråga vid anordnande av svenska fritidslokaler för sjöfolk. I en år 1947 avgiven rapport till utrikesdepartementet underströks nämnda krav med eftertryck av Sjöfolksförbundets ordförande, riksdagsman Jerker Svensson.

Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, som enligt Kungl. Maj:ts brev och stadgar av den 12 maj 1933 utövar svenska kyrkans verksamhet bland

sjömän och andra landsmän i utlandet, mottog under de närmaste efterkrigsåren en mångfald vädjanden om upptagande av sjömansvårdande verksamhet i Narvik. Med anledning härav förordnade styrelsen år 1947 en svensk sjömanspräst till hamnen.

Då det från första stund stod klart för styrelsen, att inga verksamhetslokaler skulle finnas tillgängliga att förhyra vare sig då eller under lång tid framåt, inledde styrelsen genast förhandlingar med vederbörande kommunala och statliga norska myndigheter angående förvärv av lämplig tomt och erhållande av byggnadstillstånd för uppförande i Narvik av en svensk sjömanskyrka med tillhörande fritids- och rekreationslokaler.

Byggnadsarbetena igångsattes år 1949 på en utomordentligt välbelägen tomt, som de norska myndigheterna välvilligt ställt till förfogande i omedelbar närhet av malmutskeppningskajen, och redan i september 1950 kunde byggnaden invigas och tagas i bruk.

Att den svenska kyrkofastigheten i Narvik icke blott utgör en prydnad för vårt land utan även anses vara en av världens förnämsta och mest ändamålsenliga sjömanskyrkor, torde vid det här laget vara ganska allmänt känt. Den ljusa kyrkan med sin fristående klockstapel är synlig över hela hamnområdet. Om de med kyrkan sammanbyggda fritidslokalerna har följande beskrivning stått att läsa i pressen:

”I två våningar nära nog tävla olika rum, salar och avdelningar med varandra om att få ge sjöfolket all tänkbar rekreation och omväxling. I den stora läsesalen kan man ägna sig åt tidningsläsning, sällskapsspel o. d., allt medan man låter husmor servera en kopp kaffe med bröd. Och i bibliotekets bokhyllor finnes rikhaltig och värdefull litteratur. Skulle man bli trött på hjärngymnastiken, kan man med några steg taga sig in i motionssalen eller hobbyrummet eller bastun.”

Utgifterna för denna byggnad, som uppförts med anlitan av svensk arbetskraft och med huvudsaklig användning av från Sverige utsänt material, uppgingo till 913 000 svenska kronor och ha helt och hållet bestritts genom sjömansvårdsstyrelsens insamlingar utan något bidrag av statsmedel.

De senaste åren ha med all önskvärd tydlighet visat, att det kyrkliga välfärdsarbete, som sålunda kommit till stånd vid världens nordligast belägna sjömanskyrka, har en utomordentligt betydelsefull uppgift att fylla. Under ledning av en energisk och sitt kall hängiven sjömanspräst har verksamheten fått en omfattning, som väl kan tåla en jämförelse med många av världshamnarnas största välfärdsinstitutioner.

Under år 1952 gjordes sammanlagt 26 691 besök å kyrkans olika lokaler. Gudstjänsterna samlade 4 773 deltagare, samkväm och föredragskvällar bevistades av 4 178 personer, medan antalet å kyrkan skrivna och postade brev var 4 030. Pastor gjorde under samma år 493 fartygsbesök i hamnen. Omnämnas böra också av de kyrkans personal ledda idrottsövningarna och studiecirkelarna.

Det är ett allmänt omvittnat och icke minst av de norska myndigheterna i Narvik vitsordat faktum, att sjömanskyrkan genom sin blotta existens verkat sanerande på livet bland sjöfolket i Narvik. En högre norsk ämbetsman yttrade nyligen: "Det har blivit ett helt annat tillstånd i Narvik sedan sjömanskyrkan kom till." En väsentlig förklaring till de förbättrade förhållandena i hamnen är den, att sjömännen inte längre behöva gå gata upp och ned och bli utsatta för langarnas frestelser. De ha i stället fått ett hemvarmt ställe att gå till.

Men den levande nerven i välfärdsarbetet är och förblir givetvis den hängivna personliga insats, som utföres av den svenske sjömanspastorn och hans medarbetare.

Ehuru, som framgår av ovanstående, den svenska sjömanskyrkan i Narvik i fråga om verksamhetens omfattning och betydelse kan tävla med vilken som helst av våra övriga kyrkliga utposter i skilda hamnstäder världen runt, har något anslag från kyrkofonden hittills icke utgått till avlöning av sjömanspastorn i Narvik. Då de löpande utgifterna för denna station inklusive lönerna för den biträdande personalen för närvarande måste beräknas till 70 000 kronor årligen och då sjömansvårdsstyrelsens ekonomi är i hög grad ansträngd genom de senare årens betydande prisstegringar ute och hemma samt till följd av återuppbyggnadsarbetet efter krigsårens förstörelse av sjömanskyrkliga fastigheter, måste en avlastning av styrelsens utgifter i form av ett löneanslag ur kyrkofonden till narvikspastorns avlöning te sig synnerligen väl motiverad. Upplýsningsvis få vi anföra, att de sammanlagda utgifterna för sjömansvårdsstyrelsens världsomfattande verksamhet för närvarande uppgå till över 1,3 miljoner kronor. I denna summa ingår ett belopp å 138 000 kronor från kyrkofonden såsom avlöningsbidrag åt 10 av styrelsens 27 sjömanspräster, medan alla övriga utgifter bestridas av insamlade gåvomedel.

Med stöd av ovan anförda hemställa vi,

att riksdagen ville besluta att under budgetåret 1953/54 ett avlöningsanslag från kyrkofonden måtte utgå till den i sjömansvårdsstyrelsens tjänst anställde prästerlige be-

fattningshavaren i Narvik med samma belopp, d. v. s. 13 800 kronor, som tillkommer envar av de tio för närvarande av medel ur kyrkofonden avlönade sjömanspräster i utländska hamnstäder.

Stockholm den 24 mars 1953.

Harald Hallén.

Carl Lindberg.

Olof Hammar.

Sigurd Lindholm.

*Anders Pettersson
i Dahl.*

P. Orgård.

Ernst V. Staxäng.

*Gunnar Ericsson
i Näs.*
